

УДК 78.034(477)(045)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-2-13>**Тетяна СУХОМЛІНОВА,***orcid.org/0000-0002-7251-0793*

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри академічного та естрадного вокалу

Київського університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) *t.sukhomlinova@kubg.edu.ua*

НОВІТНЄ ВІДРОДЖЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ: ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТА ОЗНАКИ

На сучасному складному етапі історичного розвитку української нації важливим фактором збільшення рівня національної самосвідомості є збереження та розвиток української культури й мистецтва, що триває ще з часів Київської Русі. Такі характерні риси української нації як прагнення до державності, територіальної цілісності, національної свідомості, тягіння до свободи творчої діяльності є ренесансними ознаками українського суспільства в цілому. Введення історико-мистецької категорії Новітнього Відродження національного музичного мистецтва є актуальним у сучасній вітчизняній науці й потребує свого визначення, що становить мету дослідження. Проблематика дослідження полягає в тому, що для виявлення ознак Відродження в українському музичному мистецтві ХХ – початку ХХІ ст. та формулюванню визначення Новітнього Відродження національного музичного мистецтва необхідним є порівняння ознак італійського Ренесансу з особливостями їх втілення в українському музичному мистецтві зазначеного історичного періоду. Формулювання визначення Новітнього Відродження стає можливим завдяки встановленню в українському національному музичному мистецтві ХХ – початку ХХІ ст. ознак італійського Відродження як типу світогляду, функції оновлення; виявленню в цьому історичному періоді традицій історико-художньої епохи Ренесансу в поєднанні з національним шляхом розвитку українського музичного мистецтва означеного періоду. Завдяки використанню історично-порівняльного методу та методу систематизації в дослідженні виявлено типологічні ренесансні ознаки українського музичного мистецтва ХХ – початку ХХІ ст.; визначена роль ренесансних процесів в історії музичного мистецтва України означеного періоду; представлено періодизацію Новітнього Відродження, що складається з п'яти періодів. В кожному виявлено його історичні та національні закономірності, особливості світогляду, функції оновлення; представлено систему ідеалів, символів, опозицій.

Ключові слова: Новітнє Відродження, ознаки, періодизація, українське національне музичне мистецтво.

Tatiana SUKHOMLINOVA,*orcid.org/0000-0002-7251-0793*

PhD in Art Studies,

Associate Professor at the Department of Academic and Pop Vocal

Borys Grinchenko Kyiv University

(Kyiv, Ukraine) *t.sukhomlinova@kubg.edu.ua*

THE MODERN RENAISSANCE IN THE NATIONAL MUSICAL ART SINGS AND PERIODIZATION

At the current complex stage of historical development of the Ukrainian nation, an important factor in increasing the level of national self-awareness is the preservation and development of Ukrainian culture and art, which has been ongoing since the time of the Kievan Rus. Characteristics such as the desire for statehood, territorial integrity, national consciousness, and the aspiration for creative freedom are renaissance features of Ukrainian society as a whole. The introduction of the historical and artistic category of the Modern Renaissance in national music art is relevant in contemporary domestic science and requires its definition, which is the goal of this study. The research problem lies in the fact that to identify the features of the Renaissance in Ukrainian music art of the 20th-21st centuries and to formulate the definition of the Modern Renaissance of national music art, it is necessary to compare the features of the Italian Renaissance with the peculiarities of their embodiment in Ukrainian music art of the aforementioned historical period. The formulation of the definition of the Modern Renaissance becomes possible through the establishment of Renaissance features as a type of worldview and renewal function in Ukrainian national music art of the 20th-21st centuries, and the identification of the traditions of the historical and artistic epoch of the Renaissance combined with the national path of development of Ukrainian music art during this period. Through the use of the historical-comparative method and the method of systematization, typological renaissance features of Ukrainian music art of the 20th-21st centuries have been identified in the study, and the role of Renaissance processes in the history of Ukrainian music art of this period has been determined. The study also presents a periodization of the Modern Renaissance, which consists of five periods, each revealing its historical and national regularities, peculiarities of worldview, renewal function, and system of ideals, symbols, and oppositions.

Key words: Modern Renaissance, sings, periodization, Ukrainian national musical art.

Постановка проблеми. Відродження як тип світової культури є взірцем у відтворенні ренесансної природи сучасного українського музичного мистецтва. Проблема дослідження полягає в тому, що для виявлення ознак Відродження в українському музичному мистецтві XX – початку XXI ст. та формулюванню визначення Новітнього Відродження національного музичного мистецтва необхідним є порівняльний аналіз ознак італійського Ренесансу з особливостями їх втілення в українському музичному мистецтві XX – початку XXI ст. Вітчизняне музикознавство немає фундаментальних досліджень італійського Відродження та проєкції ренесансних ознак на українське національне музичне мистецтво XX – початку XXI ст. Тому необхідним є вирішення наукової проблеми щодо визначення Новітнього Відродження національного музичного мистецтва як історико-мистецької категорії у вітчизняному музикознавстві.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Задля виявлення характерних ознак Ренесансу як історичної доби та мистецької моделі були опрацьовані праці Francesco De Sanctis, Sandra Sider, E. Garin, O. Рощенко, Ю. Сабадаш. Робота з працями цих науковців надала можливість систематизувати головні ознаки Ренесансу як епохи та мистецької категорії. Оскільки Новітнє Відродження категорія історична є необхідним визначити хронологічні межі й стадії циклічного розвитку, що властиві його змісту (праці О. Д. Бойка, Ю. А. Горбаня, О. П. Іваницької, А. В. Мінаєва, Л. М. Моїсеєнко, З. С. Ненашевої, В. В. Павлюка, Н. В. Пономарьова, О. І. Сича, А. Г. Слюсаренка, Ф. Г. Турченка). Опрацювання досліджень істориків надало можливість виявити зв'язки новітньої історії України та її музичного мистецтва з ознаками італійського Ренесансу задля виявлення історико-мистецької категорії Новітнього Відродження.

Мета дослідження. Надати визначення Новітньому Відродженню національного музичного мистецтва з виявленням його періодизації та ознак.

Завдання дослідження. Визначити Новітнє Відродження національного музичного мистецтва як історико-мистецьку категорію вітчизняного музикознавства.

Методи дослідження. Принцип історизму впроваджується задля виявлення періодів втілення ренесансного змісту в історії України XX – початку XXI ст. Порівняльно-історичний метод введений для виявлення специфіки проявів типологічних ознак італійського Ренесансу в національному музичному мистецтві означеного періоду.

Виклад основного матеріалу. Відродження є частиною процесу розвитку українського національного мистецтва від часів Київської Русі. Ренесанс як тип світової культури постає взірцем у відтворенні ренесансної моделі сучасного українського мистецтва. Загибель однієї епохи стає початком формування нової, створюючи опозицію руйнівне – творче. Тому народження нового світу стає можливим завдяки вцілілим одвічним ідеалам, серед яких ідеали творчості, релігії, держави. Це є втіленням ідейної основи італійського Ренесансу, де основним завданням було відродження античної спадщини. Спрямування самосвідомості до майбутнього створює «вічне сьогодні» Ренесансу, яке крізь призму усвідомлення минулого сприяє «відкриттю власної епохи в розумінні часу-простору» (Рощенко, 2009: 291).

Новітнє Відродження вирізняє наявність таких типологічних рис Ренесансу як спирання та творче переосмислення взірців світового й національного мистецтва; прагнення до державності (культ держави), розвитку й оновлення національної мови; тяжіння до свободи особистості; творче трактування митця як універсального художника; тяжіння до ідеалу (культ розуму, людини, краси); система символів, опозицій. Оскільки Новітнє Відродження категорія історична є необхідним визначити хронологічні межі й стадії циклічного розвитку, що властиві його змісту. Спираючись на дослідження істориків можна зробити висновок, що епоха Новітньої історії вкладається у хронологічні межі XX – початок XXI ст. Новітнє Відродження українського музичного мистецтва є природнім процесом, основи якого були закладені наприкінці XIX ст. Для визначення ознак Новітнього Відродження є необхідним поділення XX ст. на періоди. Їх в історії України налічується п'ять. Л. М. Моїсеєнко визначає їх так: «перший (1900–1920) – перехідний між історичними добами XIX–XX ст.; другий (1920–1930) – період кризи; третій (1930–1956) – період тоталітарного панування сталінізму; четвертий – (1956–1987) – період стихійного громадянського опору комуністичному режимові засобами культури та мистецтва; п'ятий (з 1987) – період національного оновлення» (Моїсеєнко, 2010: 65)

Важливим є визначення кінцевої дати цього періоду, який доцільно завершити 2000 роком, оскільки останнім 22 рокам сучасної історії науковці не дають остаточної оцінки. О. І. Сич, А. В. Мінаєв вважають, що «на історичні події цих років необхідно споглядати зі сторони пройденого часу, які повинні “відстоятися”, достат-

ньо віддалитися від сьогодення, щоб історики могли дати їм найбільш вірну оцінку» (Сич, Мінаєв, 2012: 143). А початок повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України є наступним періодом в історії України і його риси, характеристика та визначення будуть сформовані істориками з часом. У розвитку Новітнього Відродження українського національного мистецтва історичні періоди ХХ ст. відповідають стадіям історичного циклу. Перший є зрілістю, другий – кризою, третій та четвертий – занепадом, п'ятий – зародженням нового етапу розвитку.

Перший період ХХ ст. (1900–1920 рр.) пов'язаний із соціально-політичними, економічними змінами. Українські землі знаходилися під владою Австро-Угорської та Російської монархій. Відбувався розвиток капіталізму, збільшення робітничого класу, що призвело до зростання національної самосвідомості, появи політичних партій. Досягнення ідеалу Української соборної держави (*культ держави*), було головним завданням діячів національно-визвольного руху наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.

Ренесансний ідеал *культ розуму* проявляється в активному розвитку освіти та науки. Відкрились мистецькі навчальні заклади (музично-драматична школа, «Товариства українських акторів», вищий музичний інститут імені М. Лисенка). З'являються музично-теоретичні підручники, посібники, праці з історії музики, окремі наукові статті в журналах. *Культ людини* знаходить своє втілення в усіх галузях мистецтва (внутрішній світ людини втілює ідеал антропоцентризму). Значне місце займала література, яка вплинула на розвиток театрального та музичного мистецтва, як засіб втілення соціокультурних, художньо-естетичних ідей. Оперний театр став базою для розвитку вітчизняного музично-драматичного мистецтва. Репертуар театру складали опери українських та зарубіжних майстрів, що відіграло просвітницьку, ідеологічну роль та є свідченням втілення *взірцевості* як ренесансної ознаки. Оперна творчість відзначилась появою опер Б. Підгорецького «Купальна іскра», Д. Січинського «Роксолана», М. Лисенка «Енеїда». Хорова музика стає провідним напрямом музичного мистецтва. Сприйняття природи втілює ренесансний ідеал *культу краси та природи* (М. Леонтович «Літні тони», Я. Степового «Тече вода з під явора», «Вечір»).

Ренесансна *система символів та образів* у повному обсязі використовується композиторами цього періоду. Весняна тематика відображається в творах К. Стеценка («Знов весна»), козацько-лицарська сфера – у поемі «Рано-

вранці новобранці». Наявність античних сюжетів в модифікованому виді («Енеїда» М. Лисенка, «Прометей» К. Стеценка). Християнська тематика – в появі духовних творів українською мовою в творчості М. Леонтовича, К. Стеценка, Д. Січинського. Окреме місце займають твори визвольної, громадської тематики (К. Стеценко кантата «Єднаймося», С. Людкевич кантата «Кавказ»). Провідними в *системі опозицій* є опозиції воля – неволя, іноземне – вітчизняне, що пов'язано з неможливістю досягти державності. Ренесансна тема протиріч між високим ідеалом і дійсністю – стверджує опозицію оптимізм – трагізм. Заборона владою українського фольклору як національного чинника народжує опозицію індивідуальність – влада. Композиторська діяльність в духовній сфері породжує опозицію єдність віри – конфесійність. В духовній музиці проявляється опозиція теоцентризм – антропоцентризм.

Політичні зміни розпочали в історії України *другий період ХХ ст. (1920–1930 рр.)*, що має риси соціально-політичної кризи. Незадоволення владою призвели до революції в лютому 1917 р., наслідком якої було повалення російської монархії. 1918 рік дав шанс на отримання самостійності (проголошення Української Народної Республіки). Здавалось, що *культ держави* втілюється в реальність. Але перша за довгі століття спроба дістати незалежності закінчилася невдачею. Панування комуністичного режиму розпочало жорстокий тиск на український народ. Ренесансний *культ розуму* мав трансформований вигляд. Основним завданням було перевернути світогляд українців. Мистецтво та освіта стали інструментом ідеологічного впливу на народні маси. Основою творчості цього напрямку був *культ людини* в нових суспільно-політичних умовах.

Література, театр та музичне мистецтво були поєднані спільною ідеєю. Мали місце ідеологічна спрямованість у тематиці та монументальна пропаганда в мистецтві. Тематика хорових творів розкриває соціально-політичний стан країни (М. Вериківський «На майдані»). Розвиток кантатно-ораторіального жанру відбувається у творчості Л. Ревуцького (кантата-поема «Хустина»), де відображаються ренесансні героїко-епічні й ліричні образи. Звертання до творчості Кобзаря стає провідним. Свідченням цього є створення кантати «Заповіт» С. Людкевича та кантати Б. Лятошинського з однойменною назвою. У другій половині 20-х – на початку 30-х рр. з'явилися самобутні оперні твори: Б. Лятошинського «Золотий обруч», Г. Жуковського «Марина», М. Вериківського «Сотник». Вплив монументальності на

фольклорні джерела призвів до інструменталізації хорової обробки (Ю. Мейтус збірка «П'ять українських народних пісень», М. Коляда «Ой, у лісі на ялині»). Прояв ренесансного культу краси та природи поєднується з використанням ренесансної системи символів та образів. Характерним є використання символіки пір року (вокально-симфонічна поема Л. Ревуцького «Щороку»), фольклорної тематики (Л. Ревуцький «Три веснянки»). Зовсім не використовується антична та християнська символіка. Провідною залишається ренесансна тематика національної самосвідомості, соціально-політичні суперечливості. Лицарська символіка відбивається в оспівуванні національних героїв («Про Кармелюка» Л. Ревуцького). Система опозицій пов'язана з протистоянням владі й продовжує існування опозицій воля – неволя, влада–народ, порядок–свобода, оптимізм–трагізм.

Третій період в історії України ХХ ст. (1930-1956 рр.) розпочинає тривалий час тоталітарного панування сталінізму, який є причиною занепаду української культури. Вже у 1926 р. почалося фізичне знищення української інтелігенції. Розпочалася доба «розстріляного відродження» (Павлова, 2013), кульмінацією якої став голодомор 1932-1933 рр. Об'єднання заходу та сходу України у 1939 р. у складі СРСР було з одного боку, визначною подією для державності й національної єдності, з іншого – відбулось протистояння народу заходу України й комуністичної влади. Культ держави знов стає недосяжною метою. Культ розуму своєрідно втілюється в цей період. Освітня галузь продовжувала роботу над ліквідацією неписьменності. Індустріалізація вимагала розвитку технічних спеціальностей. Наука розвивалась в галузі фізики, медицини. Гуманітарний напрямок підпорядковувався ідеології.

Поява Асоціації пролетарських музикантів України й антирелігійна компанія заборони акапельної музики як церковщини негативно відобразилося на розвитку хорової музики. Це призвело до самоліквідації хорових колективів, збідніло сферу композиторської діяльності. Проникнення сталінського режиму спричинило пригнічення творчої індивідуальності. Тематика державних замовлень була виробничо-індустріальна, військово-патріотична. Музика створювалась у тенденції парадності, прославлення влади. Творчий актив у 30-ті рр. складали переважно харківські композитори – К. Богуславський, В. Борисов, Д. Клебанов, М. Тіц. Об'єднання українських земель призвело до появи в Спілці композиторів України В. Барвінського, Є. Козака, Ф. та М. Колесси, С. Людкевича. До творів а cappella

належать «Тече вода в синє море» Б. Лятошинського, «Восени» С. Людкевича, «До Червоної армії» К. Данькевича. Серед монументальних творів - А. Штогаренко симфонія-кантата «Україно моя», Г. Майборода кантата «Дружба народів». Оперний жанр цього періоду представлений такими творами: М. Вериківський «Наймичка», Ю. Мейтус «Гайдамаки».

Дія тоталітарної держави в цей історичний період «консервує» (Бойко, 2002: 510) всі досягнення українського та світового музичного мистецтва, система ренесансних типологічних рис не втілюється в повному обсязі. Її окремі складові проявляються в творах митців дозволеної владою тематики. В цей час єдиним ренесансним принципом існування є змагання. Посилення контролю над творчим процесом створює основну опозицію того часу: індивідуальність – влада.

Четвертий період ХХ століття (1956-1987 рр.) – продовжує стадію занепаду. Це період боротьби культурної еліти з владою. Сутність кардинальних змін, що почалися після смерті диктатора полягала у лібералізації всього суспільного життя. Було поставлено питання про необхідність «припинення політики культу особи» (Бойко, 2002: 511). Характерними ознаками цього періоду були припинення компанії проти націоналізму, уповільнення процесу русифікації в різних сферах суспільного життя.

В системі ренесансних ідеалів культ держави залишається в «законсервованому» вигляді. Ренесансна ознака культу людини набуває ренесансного характеру. Період «хрущовської відлиги» (Бойко, 2002: 529) сприяв розширенню творчої діяльності, відбулось тимчасове пом'якшення цензури, реабілітація відомих діячів культури. «Шістдесятники» (Бойко, 2002: 529) прагнули відновити втрачену національну традицію. Але період, що давав надію на відродження тривав недовго, знов починається політична хвиля боротьби з інакодумцями, більшість з яких були репресовані.

Композиторська діяльність розвивається в сфері оперної творчості. Оперний жанр представлений творами К. Данькевича «Богдан Хмельницький», Г. Майбороди «Арсенал», В. Губаренка «Загибель ескадри», В. Кирейка «Лісова пісня». Тематика кантатно-ораторіальний жанру була різноманітною, оскільки, з одного боку, відповідала ідеологічним завданням влади (К. Данькевич ораторія «Жовтень»), з іншого, розкривали теми визвольної боротьби українського народу (Г. Майборода поема «Запорожці»). Культ людини як ренесансна ознака втілювалась в кантаті-монологі «Людина» М. Скорик.

Відроджуються традиції акапельної музики (В. Губаренко поема «Любіть Україну», Г. Майборода «Хорові прелюди», В. Кирейко «Видя житие сего я горе», І. Шамо Чотири хори а сарелла на вірші І. Франка). Характерною ознакою стає звернення до лірико-пейзажної, філософської тематики.

Композитори «Нової фольклорної хвилі» спираючись на зразки народної пісенної творчості синтезують в своїх творах прадавні традиції з сучасними композиторськими прийомами (М. Скорик «Весна», Л. Дичко «Червона калина»). До жанру обробки народної пісні зверталися С. Людкевич, Г. Майборода, Є. Козак.

Особливістю 70-80-х років ХХ ст. є поява камерних хорових колективів, які значно підняли рівень виконавства. Творчість композиторів відрізняється мікстом музичних надбань від монодії до авангарду та жанровим синтезом (Л. Дичко симфонія для хору а сарелла «Вітер революції», Є. Станкович симфонія «Я стверджуюсь», В. Бібік кантата «Дума про Довбуша»). Відбувається відродження жанру хорового концерту (І. Карабиць «Сад божественних пісень»). Оперний жанр представляють опери В. Губаренка «Мамай», Г. Майбороди «Ярослав Мудрий», Л. Колодуба «Дніпровські пороги». Першими зразками жанру хорової опери а сарелла у вітчизняній композиторській творчості стали «Ятранські ігри» І. Шамо, «Коли цвіте папороть» Є. Станковича.

П'ятий період ХХ століття (з 1987 р.) це період «перебудови» в СРСР (стадія становлення). Основна ознака цього періоду – «системна криза в усіх галузях суспільного життя» (Бойко, 2002: 549). Позитивними ознаками були прояви демократії, повернення імен, що дискримінували, відкриття фактів, що замовчувались. Перебудова не призвела до істотних змін у соціально-політичному житті СРСР, що призвело до державного перевороту 19-21 серпня 1991 року. Прийняття Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. «Акту про незалежність» (Бойко, 2002: 565) стало переломом в історії України. Досягнення основного ренесансного ідеалу *культу держави* призвело до здійснення багатомірової мрії українського народу – Україна самостійна держава.

Наявність плідної творчої діяльності великої кількості митців після тривалого періоду тотального контролю свідчить про прояв *культу людини*, як творчої особистості. Головними завданнями є розвиток освіти, боротьба за її престиж та націоналізацію. Ренесансна ознака *взірцевість та спираючість на досвід попередніх поколінь* є основною рисою Новітнього Відродження українського музичного мистецтва. Діяльність митців характе-

ризується духовним осмисленням, філософським осягненням, узагальненням духовних засад української нації. Характерною ренесансною ознакою історії України кінця 80-х рр. стало релігійне відродження, що яскраво проявилось в музичній творчості. З одного боку, зростання релігійності населення, швидке збільшення кількості релігійних громад сприяло відродженню духовності народу, з іншого – призвело до поліконфесійності та розколу православ'я. Поява творчої свободи призвела до втілення ренесансної риси *змагання*, але якщо впродовж всієї історії України це змагання було всупереч суворій дійсності, то наприкінці ХХ ст. таке змагання набуває якості творчого.

Розвиток хорової творчості у 80-ті роки ХХ ст. відбувається за наступними напрямками: духовним, світським та фольклорним. Відроджується жанр хорового концерту (Є. Станкович «Господи, Владико наш», М. Скорик «Духовний концерт», В. Мужиль «Нехай святиться ім'я твоє»), жанр хорового псалма (Г. Гаврилець, В. Степурко, Б. Фільц). У світському напрямі хорового концерту використовується тематика прославлення краси рідного краю (Г. Гаврилець «Три хори на вірші О. Олеся», В. Дробязгіна «Травневий сад»). Фольклорна тематика втілюється в хоровому концерті Л. Дичко «Краю мій рідний», В. Зубицький «У неділю на весіллі». Твори на основі фольклорних першоджерел втілюються й в інших жанрах (сценічна кантата В. Зубицького «Ярмарок», ораторія О. Яковчука «Скіфська пектораль»). В духовній музиці виокремлюються два напрями: твори на основі канонічних традицій (Літургії Л. Дичко, О. Козаренка, М. Скорика) та композиції на сакральні тексти концертного призначення (кантата В. Польової «О Тобі радіє», «Реквієм для Лариси» В. Сильвестрова, «Десять псалмів» В. Губи). Серед композицій католицької традиції виокремимо «Missa-symphonia» В. Польової, «Stabat Mater» М. Шука.

Відкриття правди про голодомор 1933 р. і трагедія Чорнобилю стає інтенсивним поштовхом для композиторів до створення творів в жанрі *requiem* (В. Пацера, О. Щитинський). Тематику голодомору репрезентують хорова поема Л. Дичко «Голод – 33», «Панахида за померлими з голоду» Є. Станковича.

Втілення *системи символів та образів* відбувається в українській хоровій творчості наступним чином. Числова ренесансна символіка відображається в мініатюрному реквіємі В. Зубицького «Сім сльозин», символіка пір року – в кантаті Л. Шукайло «Пори року», концепція весни – в кантаті В. Птушкіна «Весняні пасторалі». Образ

людини – в творі М. Кармінського «Дорога до храму». Патріотична тематика представлена у хоровому творі А. Гайдена «Україно, молюся за тебе». Відродження християнської тематики призводить до використання біблійних образів (ораторія О. Козаренка «Страсті Господа Нашого Ісуса Христа»), опера М. Скорика «Мойсей», опера а саррелла Л. Дичко «Різдяне дійство»). Використання пласту українського фольклору надає новій хвилі розвитку цього напрямку композиторської діяльності (Л. Дичко опера а саррелла «Золотослов», Ю. Алжнев хорові концерти «Співомовки»). Система опозицій з відновленням релігійності збагачується. З'являється опозиція єдність віри – конфесійність, світське – церковне. Поряд з ними продовжують своє існування опозиції оптимізм – трагізм, іноземне – вітчизняне.

Хід історії ХХ століття як Новітньої спирається на ренесансний принцип циклічності, який має чотири стадії – зрілість, криза, занепад, становлення нового циклу. Ознаки відродження проходять крізь всі періоди Новітньої історії України та визначаються як тип світогляду, функція оновлення, позаісторична й позанаціональна категорія. Для українського музичного мистецтва є притаманними такі типологічні ренесансні ознаки, як спираєння та творче переосмислення вірців світового й національного мистецтва; прагнення до державності, розвитку національної мови; тяжіння до свободи особистості; трактування митця як універсального художника; спираєння на вірець та досвід; тяжіння до ідеалу (культ розуму, людини, краси); система символів, опозицій.

Отже, під *Новітнім Відродженням у національному музичному мистецтві як історико-мистецькою категорією музикознавства, обумовленою процесами Новітньої доби, слід розуміти*

завершений цикл мистецького розвитку, що відбувся впродовж ХХ – поч. ХХІ ст. (стадії зрілості, кризи, занепаду, становлення), якому притаманна система типологічних рис Ренесансу (система ідеалів, символів, опозицій), що проявилася у синтезі з ознаками української «картини світу» (Сухомлінова, 2016: 80).

Висновки. Наукова новизна дослідження полягає у тому, що українське музичне мистецтво ХХ – початку ХХІ ст., не розглядалось у вітчизняному музикознавстві з точки зору типологічних ознак італійського Ренесансу як взірцевої моделі світової культури. В дослідженні визначена періодизація означеного періоду з виявленням стадій циклічності історико-мистецького розвитку та специфіки втілення типологічних ознак італійського Ренесансу в національному музичному мистецтві ХХ – початку ХХІ ст.; надано визначення Новітнього Відродження національного музичного мистецтва як історико-мистецької категорії вітчизняного музикознавства. Подальші дослідження є необхідними для періоду з 2000 року з точки зору стадій циклічного розвитку національного музичного мистецтва і проявів типологічних ознак Ренесансу як типу світогляду і функції оновлення. Доба Новітнього Відродження ХХ – початку ХХІ століть є тріумфальним й трагічним періодом в українській історії та мистецтві. Випробування дали новий поштовх для розвитку мистецтва цього періоду. Українське музичне мистецтво ХХ – початку ХХІ століття як культура ренесансного типу узагальнила досягнення минулих століть власної та світової історії музикознавства. Це є свідомо виконання українським народом заповіді Т. Шевченка – «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь» (з поеми «І мертвим і живим і ненарожденим» 1845 р.) (Шевченко, 1980: 271).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко О. Д. Історія України: посібник. Видання 2-ге, доповнене. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 656 с.
2. Історія української культури: навч. посіб. / укл. Моїсеєнко Л. М. Красноармійськ: К П ДонНТУ, 2010. 107 с.
3. Історія української культури: навч. посіб. / за ред. О. Ю. Павлової. 2-ге вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2013. 340 с.
4. Романюк І. А. «Картина світу» в системі категорії аналізу музики (на прикладі української музичної культури): автореф. дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.03 / Харк. держ. ун-т мистец. ім. І. П. Котляревського. Харків, 2009. 17 с.
5. Рощенко О. Г. Обрії ренесансної рефлексії. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки: Мистецькі обрії*. Вип. 2 (11). Ін-т пробл. сучасн. мист-ва Акад. мист-ва України / Наук. керівник теми і головн. наук. ред. І. Д. Безгін. К.: ППСМ АМУ; КЖД «Софія», 2009. С. 291–29.
6. Сабадаш Ю. С. Культура відродження у дослідженнях Еудженіо Гарена. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. Київ. 2015. № 2. с. 26–30.
7. Сич О. І., Мінаєв А. В. Новітня історія: зміст, поняття та хронологічні межі (науковий семінар кафедри історії нового та новітнього часу, 9 жовтня, 2012 р.). *Історична панорама: Збірник наукових статей ЧНУ. Спеціальність «Історія»*. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. Вип. 15. 146 с.
8. Сухомлінова Т. П. Хорова творчість Ганни Гаврилець у контексті Новітнього Відродження національного музичного мистецтва: дис. ... канд. мист.: 17.00.03 / Харківський національний університет мистецтв. Харків, 2016. 265 с.

9. Шевченко Т. Г. Кобзар. Вступна стаття О. Гончара. Київ. Дніпро, 1980. 613 с.
10. Garin E. La cultura del Rinascimento: Profilo storico /Garin E. Roma; Bari: Laterza, 1967. 207 p.

REFERENCES

1. Boiko O. Istoriiia Ukrainy: posibnyk. [History of Ukraine: manual]. Vydavnychiy tsentr "Akademiia". 2002. 656. [in Ukrainian]
2. Moisieienko L. Istoriiia ukrainskoi kultury: navch. posib. [History of Ukrainian Culture: educational manual]. K II Don NTU. 2010. 107. [in Ukrainian]
3. Pavlova O. Istoriiia ukrainskoi kultury: navch. posib. [History of Ukrainian Culture: educational manual]. Tsentr uchbovoi literatury. 2013. 340. [in Ukrainian]
4. Romaniuk I. «Kartyna svitu» v systemi katehorii analizu muzyky (na prykladi ukrainskoi muzychnoi kultury) ["World-view" in the system of music analysis categories (using the example of Ukrainian musical culture)]. Khark. derzh. un-t mystetst. im. I. P. Kotliarevskoho. 2009. 17. [in Ukrainian]
5. Roshchenko O. Obrii renesansnoi refleksii. [Horizons of the Renaissance Reflection]. IPSM AMU; KZhD "Sofia". 2009. 291–295. [in Ukrainian]
6. Sabadash Yu. Kultura vidrozhennia u doslidzhenniakh Eudzenio Harena. [Culture of Renaissance in the Research of Eugenio Garin]. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. Kyiv, 2015. 2. 26–30. [in Ukrainian]
7. Sych O., Minaiev A. Novitnia istoriia: zmist, poniattia ta khronolohichni mezhi [Contemporary history: content, concept and chronological boundaries]. Chernivetskyi nats. un-t. 2012. 15. 146. [in Ukrainian]
8. Sukhomlinova T. P. Khorova tvorchiist Hanny Havrylets u konteksti Novitnoho Vidrozhennia natsionalnoho muzychnoho mystetstva [Choral Works of Hanna Havrylets in the Context of the Modern Renaissance of National Music Art]. Kharkivskyi natsionalnyi universytet mystetstv. 2016. 265. [in Ukrainian]
9. Shevchenko T. Kobzar. [Kobzar]. Dnipro. 1980. 613. [in Ukrainian]
10. Garin E. La cultura del Rinascimento [The culture of the Renaissance]: Profilo storico /Garin E. – Roma; Bari: Laterza, 1967. 207. [in Italian]